

Eindwerkstuk

Pseudo-partitieven in Germaanse talen

Jolien van Bekhoven (3932265)

Opleiding: Nederlandse taal en cultuur (BA)

Begeleider: dr. Eddy Ruys

Datum: 23-01-2017

8693 woorden

Samenvatting

In dit eindwerkstuk zijn de mogelijkheden van een universele syntactische structuur voor pseudo-partitieve constructies in Germaanse talen onderzocht. Er is onderzocht in hoeverre het voorstel voor een analyse van de syntactische structuur van pseudo-partitieven van Grestenberger (2015) met betrekking tot het Duits en Engels te vertalen is naar het Nederlands, Noors en Zweeds. Dit voorstel pleit voor een systematisch verband tussen semantiek en syntaxis, oftewel metende naamwoorden krijgen wel of geen meervoudsmarkering op basis van hoe ze zich qua semantiek gedragen. Op basis van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat dit voorstel niet heel voor de hand liggend is, doordat aan het einde van het artikel feitelijk geen verband meer is tussen structuur en interpretatie. Het koppelen van semantiek aan de aan-/afwezigheid van meervoudsmarkering op metende naamwoorden is geen goed vertrekpunt voor het vinden van een universele syntactische structuur van pseudo-partitieven. Een voorstel voor een beter vertrekpunt is de morfologische realisering van meervoudsmarkering op metende naamwoorden. De aanleiding hiervoor is een verschijnsel in het Noors en Zweeds met betrekking tot (in)definietheid. Dit zou leiden tot een syntactische structuur, waarbij het metende naamwoord het hoofd van een NP is en morfologische realisering wel of niet met een morfologische uitgang laat zien. Hier is echter vervolgonderzoek voor nodig.

1. Inleiding

Voor het bakken van een appeltaart vraagt u in de supermarkt om twee kilo appels. Twee kilo appels en niet twee kilo's appels. Maar waarom eigenlijk? 'Twee kilo appels' is een voorbeeld van een pseudo-partitief. "Een pseudo-partitief bestaat uit twee naamwoorden, waarvan de eerste (N1) de proporties van de tweede (N2) meet" (Grestenberger, 2015). Zie 1a voor een voorbeeld van een pseudo-partitief. Het verschil met partitieven is dat bij partitieven de N1 een deel van een van tevoren vastgestelde set selecteert (1b).

- (1) a twee kilo appels
b twee kilo van die lekkere appels

Partitieven en pseudo-partitieven gaan vaak samen met kwantificerende constructies. De focus van dit onderzoek ligt op pseudo-partitieve constructies waarbij N1 een metend naamwoord (= *measure noun*) is. "Metende naamwoorden omvatten standaard maateenheden, zoals kilo of liter, en niet-standaard maateenheden (vaak container naamwoorden), zoals glas of fles" (Grestenberger, 2015).

Pseudo-partitieven gedragen zich verschillend in Germaanse talen. In dit eindwerkstuk worden de mogelijkheden van een universele syntactische structuur voor pseudo-partitieve constructies in Germaanse talen onderzocht. Dit wordt gedaan door de overeenkomsten en verschillen tussen pseudo-partitieve constructies in het Nederlands, Engels, Duits, Noors en Zweeds te inventariseren. Op basis van de uitkomsten van deze analyse wordt onderzocht in hoeverre de theorie van Grestenberger (2015) met betrekking tot het Duits en Engels te vertalen is naar het Nederlands, Noors en Zweeds. In hoofdstuk 2 ga ik eerst in op de verschillen tussen pseudo-partitieven in Germaanse talen. In hoofdstuk 3 bespreek ik de analyse van Grestenberger (2015) met betrekking tot het Duits uitgebreid en leg ik uit hoe zij haar analyse heeft vertaald naar het Engels. Vervolgens doe ik in hoofdstuk 4 een poging om haar analyse te vertalen naar het Nederlands, Noors en Zweeds. Ten slotte omschrijf ik in hoofdstuk 5 mijn conclusies en suggesties voor vervolgonderzoek. Door middel van dit onderzoek hoop ik een bijdrage te leveren aan het taalkundige onderzoek naar pseudo-partitieven.

2. Pseudo-partitieven in Germaanse talen

Het Nederlands heeft twee subklassen van metende naamwoorden: metende naamwoorden die enkelvoudige morfologie tonen, zelfs wanneer ze voorafgegaan worden

door een getal hoger dan één, en metende naamwoorden die normale morfologie tonen in combinatie met getallen (Klooster, 1972). In de eerste subklasse gaat het vaak om metende naamwoorden in de vorm van standaard maateenheden. Een voorbeeld van deze subklasse is ‘liter’:

- (2) a. een liter wijn (hoeveelheid)
 b. drie liter wijn (hoeveelheid)
 c. drie liters wijn (eenheid)

“Wanneer een metend naamwoord van deze subklasse in het meervoud gezet wordt, zoals in 2c, verandert de betekenis waardoor het niet meer om een pure meting van de hoeveelheid gaat” (Ruys, z.d.). In tegenstelling tot 2b verwijst 2c niet simpelweg naar drie liter wijn, maar kan deze alleen verwijzen naar drie aparte eenheden van een liter wijn (literflessen bijvoorbeeld).

In de tweede subklasse gaat het vaak om metende naamwoorden in de vorm van niet-standaard maateenheden. Een voorbeeld van deze subklasse is ‘fles’. Een metend naamwoord van deze subklasse neemt wel het meervoud aan in combinatie met een getal hoger dan één. Uitzonderingen op deze subklasse zijn de metende naamwoorden ‘uur’ en ‘jaar’. Deze naamwoorden tonen enkelvoudige morfologie in combinatie met getallen hoger dan één.

- (3) a. een fles water
 b. twee flessen water
 c. een uur pauze
 d. twee uur / *uren pauze

2.1 Pseudo-partitieven in het Engels

Engelse pseudo-partitieven verschillen van Nederlandse, doordat in het Engels het woord ‘*of*’ wordt gebruikt om N1 en N2 aan elkaar te verbinden (zie 4a). Dit wordt ook wel *Indirect Partitive Construction* genoemd, wat inhoudt dat de twee naamwoorden in een pseudo-partitief worden gecombineerd door middel van een tussenliggende prepositie of een tussenliggend prepositie-achtig element (Grestenberger, 2015). De andere constructie heet *Direct Partitive Construction*, waarbij de twee naamwoorden gecombineerd kunnen worden zonder enige speciale markering (ook wel juxtapositie). Talen kunnen meerdere strategieën

hebben waarbij vaak overlap voorkomt, zoals in het Nederlands (twee glazen water / twee glazen met water).

In het Engels krijgen pseudo-partitieven, in tegenstelling tot het Nederlands, meervoudsmarkering op zowel de niet-standaard als de standaard maateenheden:

- (4)
- a. a liter of wine
'een liter wijn'
 - b. three *liter / liters of wine
'drie liter wijn'
 - c. a bottle of water
'een fles water'
 - d. three bottles of water
'drie flessen water'

2.2 Pseudo-partitieven in het Duits

In het Standaard Duits wordt geen gebruik gemaakt van een verbindingselement. Daarnaast heeft het Duits net als het Nederlands geen meervoudsmarkering op de meeste standaard maateenheden, maar wel op de meeste niet-standaard maateenheden.

- (5)
- a. ein Liter Wein
'een liter wijn'
 - b. drei Liter Wein
'drie liter wijn'
 - c. ein Flasche Wasser
'een fles water'
 - d. drei Flaschen Wasser
*'drie flessen water'*¹

2.3 Pseudo-partitieven in het Noors

Voor het Noors geldt dat de meeste standaard maateenheden een abnormale morfologie hebben. Dit houdt in dat de indefiniete meervoudige vorm identiek is aan de indefiniete enkelvoudige vorm (Kinn, 2001). Echter wijkt de definiete meervoudige vorm wel

¹ Voorbeelden ontleend aan Grestenberger (2015).

af van de definiete enkelvoudige vorm. Zie tabel 1 voor een voorbeeld van onregelmatige morfologie van metende naamwoorden in het Noors.

Tabel 1

Onregelmatige morfologie van metende naamwoorden (Nynorske² vormen)

	Regulier naamwoord		Onregelmatig metend naamwoord	
Ev. Indef.	Finger	‘vinger’	liter	‘liter’
Ev. Def.	Fingeren	‘de vinger’	literen	‘de liter’
Mv. Indef.	Fingrar	‘vingers’	liter	‘liter(s)’
Mv. Def.	Fingrane	‘de vingers’	lit(e)rane	‘de liters’

Noot. Bewerkt van Kinn (2001).

Kinn (2001) neemt aan dat *liter* in *tre liter vin* (‘drie liter wijn’) een meervoudige vorm is, ondanks dat dit morfologisch niet zichtbaar is (zie 6a). Dit zou betekenen dat metende naamwoorden in het Noors weliswaar het semantische kenmerk [PL] dragen in combinatie met getallen hoger dan één, maar dat de morfologische realisering hiervan in de vorm van meervoudsmarkering niet altijd zichtbaar is. In de definiete vorm is deze morfologische realisering in de vorm van meervoudsmarkering wel zichtbaar (zie 6b).

Niet-standaard maateenheden krijgen in het Noors meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies. Voorbeelden hiervan zijn *flaske* (‘fles’) en *skive* (‘snede’). Uitzonderingen op deze subklasse zijn de metende naamwoorden *glas* en *stykke* (‘stuk’). Deze naamwoorden tonen enkelvoudige morfologie in combinatie met getallen hoger dan één.

- (6) a. *tre liter vin*
 ‘*drie liter [PL] wijn*’
- b. *dei tre litrane vin*
 ‘*de [PL] drie liter [PL] [DEF] wijn*’
- c. *en flaske vin*
 ‘*een fles wijn*’
- d. *tre flasker vin*
 ‘*drie flessen wijn*’

² Het Nynorsk (Nieuwnoors) is één van de twee Noorse standaardtalen (het Bokmål is de andere).

- e. en glas pilsnerøl
'een glas bier'
- f. seks glas pilsnerøl
'zes glazen bier'³

2.4 Pseudo-partitieven in het Zweeds

Ook voor het Zweeds geldt dat de meeste standaard maateenheden geen meervoudsmarkering krijgen (Delsing, 1993). De meeste standaard maateenheden zijn onzijdig, en zulke naamwoorden hebben over het algemeen geen meervoudsvorm in het Zweeds. Echter, wanneer deze naamwoorden utrum zijn of onzijdig en op een klinker eindigen, krijgen ze wel meervoudsmarkering (Delsing, 1993). Deze meervoudsmarkering is in pseudo-partitieve constructies niet zichtbaar (7a), tenzij de constructie, net als in het Noors, in de definitieve vorm staat (7b). Niet-standaard maateenheden krijgen in het Zweeds meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies. Voorbeelden hiervan zijn *flaska* ('fles') en *låda* ('doos'). Een uitzondering op deze subklasse is het metende naamwoord *glas*. Dit naamwoord toont enkelvoudige morfologie in combinatie met getallen hoger dan één.

- (7) a. tre liter vin
'drie liter [PL] wijn'
- b. de första litrarna vin
'de eerste liters [PL] [DEF] wijn'
- c. en flaska vin
'een fles wijn'
- d. tre flaskor vin
'drie flessen wijn'
- e. en glas öl
'een glas bier'
- f. sex glas öl
'zes glazen bier'⁴

Uit bovenstaande gegevens kan worden afgeleid dat pseudo-partitieven in Germaanse talen (op het Noors met een aantal uitzonderingen na) meervoudsmarkering krijgen in

³ Voorbeelden ontleend aan Kinn (2001).

⁴ Voorbeelden ontleend aan Delsing (1993).

combinatie met niet-standaard maateenheden. Wat betreft constructies met standaard maateenheden wisselt de (zichtbaarheid van) meervoudsmarkering zich af per taal.

3. Twee lezingen en twee structuren

Grestenberger (2015) doet een voorstel voor een analyse van de syntactische structuur van pseudo-partitieven. Volgens haar hangt de structuur van pseudo-partitieven af van de lezing. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee lezingen: de kwantiteit-lezing en de container-lezing. Neem bijvoorbeeld de niet-standaard maateenheid ‘glas’:

- (8) a. twee glazen water
 b. two glasses of water
 c. zwei Gläser Wasser

Zowel 8a in het Nederlands als 8b in het Engels als 8c in het Duits zijn ambigu. “In de kwantiteit-lezing gaat het om een hoeveelheid water die gemeten kan worden door middel van glazen (9a), terwijl het in de container-lezing gaat om twee echte glazen die toevallig water bevatten (9b)” (Grestenberger, 2015):

- (9) a. ‘Voeg nu twee glazen water toe aan het mengsel.’ (kwantiteit)
 b. Zij liet twee glazen water kapot vallen op de grond. (container)

Grestenberger (2015) pleit ervoor dat deze twee lezingen twee verschillende syntactische structuren van pseudo-partitieven met zich meebrengen. Deze theorie heeft ze gebaseerd op het Weens-Duits. “Het Weens-Duits verschilt van het Standaard Duits in dat het voor sommige niet-standaard maateenheden morfologisch onderscheid maakt tussen de kwantiteit- en de container-lezing” (Grestenberger, 2015). De container-lezing toont dan wel meervoudsmarkering, terwijl de kwantiteit-lezing dat niet doet:

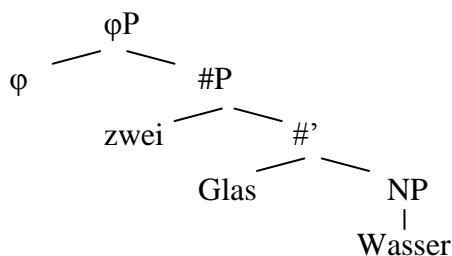
- (10) a. zwei Glas Wasser
 ‘*twee glazen [SG] water*’ (kwantiteit)
 b. zwei Gläser Wasser
 ‘*twee glazen [PL] water*’ (container)⁵

⁵ Alle (Weens-)Duitse data in dit hoofdstuk zijn ontleend aan Grestenberger (2015).

Voorgaand onderzoek naar pseudo-partitieven valt grofweg in twee categorieën van benaderingen: *monophrasal* en *biphrasal*. “*Monophrasal* correspondeert met de kwantiteit-lezing en houdt in dat alleen het tweede naamwoord (N2) aan het hoofd van een NP staat in een pseudo-partitief constructie (bijv. Hankamer & Mikkelsen, 2008). *Biphrasal* correspondeert met de container-lezing en houdt in dat het metende naamwoord een volledige NP structuur krijgt in een pseudo-partitief constructie (bijv. Corver, 1998)” (Grestenberger, 2015). Volgens Grestenberger (2015) kan het verschil in meervoudsmarkering tussen de kwantiteit- en de container-lezing in het Weens-Duits gebruikt worden om te kiezen tussen beide benaderingen.

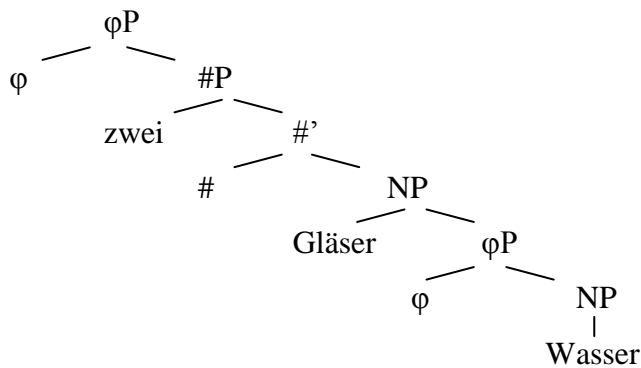
In de kwantiteit-lezing (zie 11) is *Glas* het hoofd van een functionele categorie #P (NumP), die een portie van het tweede naamwoord (N2) meet. Zowel N1 als N2 zijn niet-referentieel. Getal wordt bepaald door een functioneel hoofd ϕ boven #P. Deze structuur is *monophrasal*, aangezien er maar één NP (en één nummeringshoofd ϕ) is. “In de kwantiteit-lezing wordt voorspeld dat meervoudsmarkering afwezig is, omdat het metende naamwoord een functioneel hoofd is dat geen Agreement vertoont in getal” (Grestenberger, 2015).

(11)

In de container-lezing (zie 12) is *Gläser* het hoofd van een normale NP, die een andere NP als zijn complement selecteert, waarbij alleen N1 referentieel is. “De meervoudsmarkering komt voort uit dat beide NP’s kenmerken voor getal dragen die los van elkaar Agreement vertonen met het hogere hoofd ϕ , dat getal bepaalt” (Grestenberger, 2015). Deze structuur is *biphrasal*, aangezien het twee NP’s bevat (en twee nummeringshoofden ϕ).

(12)

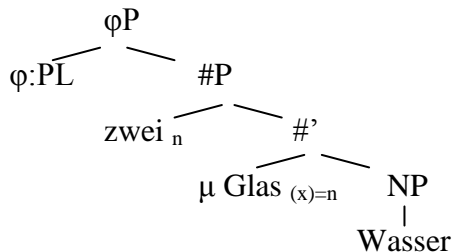
Wat betreft getal Agreement volgt Grestenberger (2015) de theorie van Sauerland (2003). Sauerland (2003) maakt onderscheid tussen de semantische licensering van getal en de syntactische waardering van een getalskenmerk. Dit houdt in dat getal niet alleen semantisch gelicenseerd moet worden door een naamwoord, maar ook syntactisch gewaardeerd moet worden in de morfologie van het naamwoord. Grestenberger (2015) stelt dat getalskenmerken van naamwoorden worden bepaald door een functionele projectie ϕ P, die een NP-complement neemt. “Dit houdt in dat naamwoorden hun getalskenmerken verkrijgen via syntactische Agreement met een hoger ϕ P” (Grestenberger, 2015). Het ϕ -hoofd kan twee vormen aannemen: enkelvoud en meervoud (SG en PL). Dit is afhankelijk van of het zusje van het ϕ -hoofd ($\#$ P) semantisch gezien enkelvoudig of meervoudig is. Dit wordt bepaald door het telwoord in $\#$ P, dat één of een getal hoger dan één kan zijn. De vorm van ϕ -hoofd (SG of PL) wordt semantisch gelicenseerd door het naamwoord. Vervolgens vindt syntactische Agreement plaats tussen het ϕ -hoofd en het lagere naamwoord, waarbij de SG of PL van het ϕ -hoofd wordt ‘gekopieerd’ naar het naamwoord. De syntactische Agreement tussen het ϕ -hoofd en het naamwoord is alleen mogelijk wanneer het naamwoord een N is, en geen functioneel hoofd (Grestenberger, 2015).

3.1 Kwantiteit-lezing

In de kwantiteit-lezing is het $\#$ -hoofd bezet door een metend naamwoord μ (zoals *Kilo* of *Glas*) in plaats van een naamwoord N (zie 13). $\#$ P zit tussen een DP en een NP in en heeft een telwoord in zijn *specifier*. Het telwoord in $\#$ P is een argument van het metende naamwoord μ , aangezien het niet mogelijk is om te verwijzen naar een ongedefinieerde hoeveelheid van een deel van een substantie (Grestenberger, 2015). “Het metende naamwoord μ in $\#$ moet een ontelbaar naamwoord of een meervoudig telbaar naamwoord als complement selecteren. Wanneer het tweede naamwoord is samengevoegd met μ , zorgt de variabele n

ervoor dat de metende relatie tussen *Glas* en *Wasser* gespecificeerd wordt, oftewel, *n* telt instanties van het tweede naamwoord gemeten door het metende naamwoord” (Grestenberger, 2015).

(13)

Zoals eerder uitgelegd is het afhankelijk van het zusje van het ϕ -hoofd (#P) of het ϕ -hoofd SG of PL aanneemt. Het telwoord in #P beslist hoeveel eenheden er zijn (bijvoorbeeld hoeveel glazen in (13)). Het metende naamwoord licenseert alleen de semantische eigenschappen van het nummeringshoofd ϕ . Hierop volgt dus geen syntactische Agreement, omdat het metende naamwoord *Glas* zelf geen Agreement vertoont in getal (Grestenberger, 2015).

Het weglaten van het telwoord resulteert in ongrammaticaliteit, aangezien het telwoord een argument is van het metende naamwoord en gespecificeerd moet worden:

- (14) a. *Ich hab Glas Wasser in die Suppe geschüttet.
Ik heb glas water in de soep gegoten.

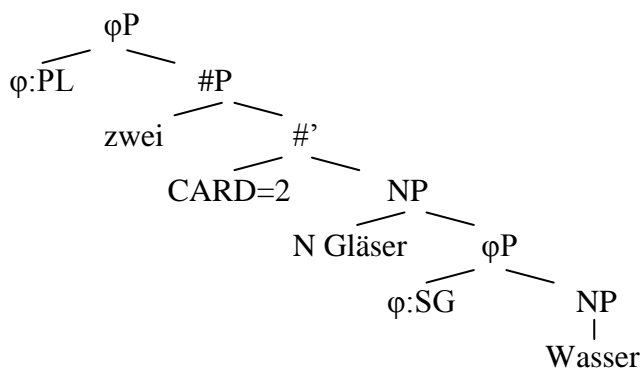
“Een gevolg van deze structuur is dat getal Agreement met het werkwoord bepaald wordt door het telwoord in #P, onafhankelijk van de getalsmarkering op de naamwoorden” (Grestenberger, 2015). Het werkwoord krijgt dus wel meervoudsmarkering in combinatie met pseudo-partitieven met getallen hoger dan één:

- (15) a. Das sind / *ist genau zwei Kilo.
Dat is precies twee kilo.
 b. Drei Sack Erdäpfel kostn / *kostet fünf Euro.
Drie zakken aardappelen kosten vijf euro.

3.2 Container-lezing

In tegenstelling tot de kwantiteit-lezing, waarbij het metende naamwoord μ het telwoord als argument neemt, wordt de relatie tussen ϕ P en NP in de container-lezing op een andere manier bemiddeld. Het metende naamwoord is niet het hoofd van #P, maar zijn complement (zie 16). Wanneer het metende naamwoord samengaat met een telwoord, wordt # bezet door een *cardinality operator* (CARD). “CARD produceert een relatie tussen getallen en individuen en zorgt ervoor dat ieder getal hoger dan één samengaat met een semantisch meervoudig complement” (Grestenberger, 2015).

(16)

In de container-lezing wordt getal voor zowel N1 als N2 onafhankelijk bepaald door ϕ P. CARD bemiddelt de relatie tussen ϕ P en het naamwoord. Zoals te zien in (16) bevat #P het telwoord *zwei*, waardoor $CARD=2$ wordt. De vorm van het ϕ -hoofd wordt bepaald door zijn dichtstbijzijnde hoofd #, waardoor de hogere ϕ in dit geval PL aanneemt (Grestenberger, 2015). Vervolgens vindt syntactische Agreement plaats tussen het hogere ϕ -hoofd en N1, waarbij PL morfologisch gerealiseerd wordt op N1. De lagere ϕ P vertoont Agreement met N2, waardoor de lagere ϕ P naar voren komt als enkelvoud (SG) (Grestenberger, 2015).

In de container-lezing is het mogelijk om het telwoord weg te laten zonder dat dit resulteert in ongrammaticaliteit. Het bewijs hiervoor is echter niet zo sterk is als Grestenberger (2015) graag zou willen. Ze stelt dat “ook al komen container-lezingen als *Die Livia hat Gläser Wein zerbrochen* (‘Livia heeft glazen wijn gebroken’) niet vaak voor, ze komen nooit voor in de kwantiteit-lezing of in combinatie met standaard maateenheden” (Grestenberger, 2015).

“Voor getal Agreement met het werkwoord is alleen de hogere ϕ P relevant, die meervoud moet zijn” (Grestenberger, 2015). In de container-lezing krijgt het werkwoord daardoor logischerwijs meervoudsmarkering.

3.3 Standaard maateenheden

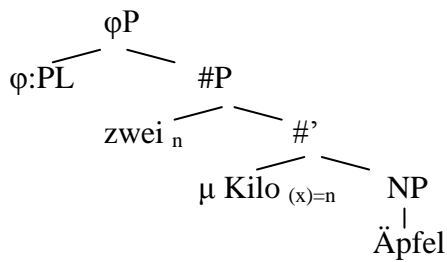
Standaard maateenheden, zoals *Kilo*, *Pfund* ('pond'), *Gramm* ('gram') en *Liter* krijgen nooit meervoudsmarkering in het (Weens)Duits. "Onveranderlijke enkelvoudige/meervoudige vormen zijn zeer gangbaar in zowel het Standaard- als in het Weens-Duits" (Grestenberger, 2015). Grestenberger (2015) stelt dat standaard maateenheden tot een andere syntactische categorie behoren dan niet-standaard maateenheden. Het argument dat ze hiervoor noemt heet *adjectival modification* en houdt in dat standaard maateenheden niet aangepast kunnen worden door adjectieven:

- (17) a. I bought two beautiful bottles of wine.
Ik kocht twee mooie flessen wijn.
- b. I bought two beautiful liters of wine.
Ik kocht twee liter mooie wijn.

In 17a is de meest natuurlijke lezing dat de flessen mooi zijn en niet de wijn. In 17b is de wijn mooi en niet de standaard maateenheid liter. "Het feit dat de standaard maateenheid (N1) transparant is voor *adjectival modification* wordt gebruikt om te argumenteren dat N1 van een andere syntactische categorie is dan N2, en zeker geen NP is" (Grestenberger, 2015). Deze andere syntactische categorie wordt expliciet gemaakt in het gebrek aan getalsmorfologie.

Grestenberger (2015) stelt dat naamwoorden als *Kilo* en *Gramm* niet het hoofd van een normale NP kunnen zijn, maar altijd het hoofd van een functionele categorie #P en geen getal Agreement vertonen. Dit betekent dat deze naamwoorden alleen in een kwantiteit-lezing gelezen kunnen worden en niet in een container-lezing. Dit vloeit ook logisch voort uit het feit dat pseudo-partitieve constructies met deze naamwoorden niet ambigu zijn. De pseudo-partitief *zwei Kilo Äpfel* ('twee kilo appels') kan enkel gelezen worden als een hoeveelheid appels die gemeten wordt door kilo's (kwantiteit-lezing). Het kan niet gaan om twee 'echte' kilo's die toevallig appels bevatten (container-lezing). Wanneer de pseudo-partitief *zwei Kilo Äpfel* in de syntactische structuur van (13) wordt geplaatst, ziet dat er als volgt uit:

(18)

3.4 Uitzonderingen

Er zijn ook uitzonderingen in het Weens-Duits die niet binnen deze twee syntactische structuren passen (Grestenberger, 2015). Dit zijn niet-standaard metende naamwoorden die geen meervoudsmarkering tonen (bijvoorbeeld *Kübel* ('emmer')) en niet-standaard metende naamwoorden die als meervoudsmarkering *-n* krijgen (bijvoorbeeld *Tonne* ('ton'), *Stunde* ('uur') en *Minute* ('minuut')). De eerste groep bevat metende naamwoorden die onafhankelijk van de constructie geen meervoudsmarkering tonen (dus ook buiten pseudo-partitieve constructies) (*zwei große Kübel* ('twee grote emmers')). Voor deze groep neemt Grestenberger (2015) aan dat een woordgroep als *zwei Kübel Wasser* ('twee emmers water') ambigu is tussen beide structuren. *Kübel* kan dus zowel het hoofd van #P (kwantiteit-lezing) als van een normale NP (container-lezing) zijn:

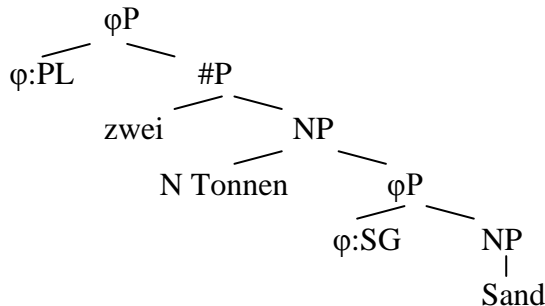
- (19) a. *zwei Kübel wasser*
 twee emmer(s) [SG / PL] water
- b. [_{#P} *zwei Kübel*_μ [_{NP} *Wasser*]]
- c. [_{#P} *zwei* [_{NP} *Kübel* [_{NP} *Wasser*]]]

“De enige extra aanname is dat naamwoorden als *Kübel* meervoudsmarkering niet met een morfologische uitgang laten zien en dat de twee lezingen dus morfologisch gezien niet van elkaar verschillen” (Grestenberger, 2015).

Voor de tweede groep is de oplossing complexer. Naamwoorden als *Tonne* krijgen altijd *-n* als meervoudsmarkering. “Dit is problematisch, omdat we dan zouden voorspellen dat er meervoudsmarkering kan ontstaan in de kwantiteit-lezing, terwijl het metende naamwoord een functioneel hoofd is dat geen Agreement vertoont in getal” (Grestenberger, 2015). Een naamwoord als *Tonne* heeft de syntactische eigenschappen van een niet-standaard maateenheid, maar de semantiek van een standaard maateenheid. Een mogelijke syntactische

structuur voor pseudo-partitieve combinaties met naamwoorden als *Tonne* in de kwantiteit-lezing ziet er als volgt uit:

(20)

Deze structuur verschilt van die van de container-lezing in dat er geen CARD bemiddelt tussen het telwoord en het metende naamwoord. “We kunnen aannemen dat bepaalde naamwoorden zoals *Tonne*, terwijl ze het hoofd zijn van een NP, ook relationeel kunnen zijn en telwoorden als argumenten kunnen nemen” (Grestenberger, 2015). Deze woorden nemen dus een tussenpositie in tussen de kwantiteit- en de container-structuur. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor *Stunde* (‘uur’) en *Minute* (‘minuut’).

3.5 Vertaling naar het Engels

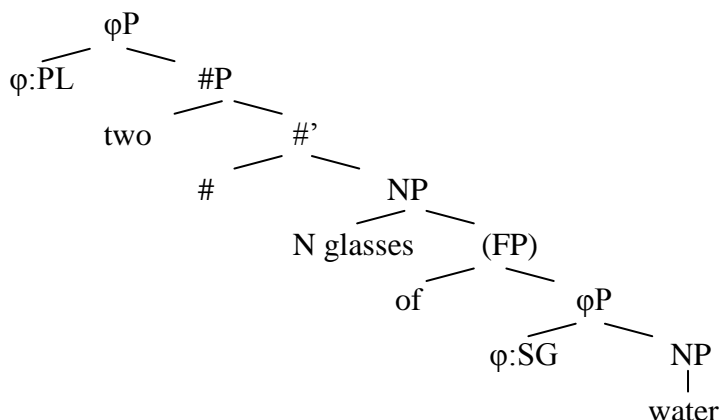
Grestenberger (2015) doet een poging om te bewijzen dat ook het Engels zich leent voor een aparte syntactische structuur voor de kwantiteit-lezing. Er is echter wel een aanpassing nodig voor het Engels, omdat metende naamwoorden (zowel standaard- als niet-standaard) in het Engels altijd meervoudsmarkering krijgen. Voor de structuur van de container-lezing vormt dit geen probleem, aangezien die meervoudsmarkering voorspelt. Hiervoor behoudt ze dus dezelfde structuur als (16), waarbij het mogelijk is om het telwoord weg te laten zonder dat dit resulteert in ongrammaticaliteit.

Voor de kwantiteit-lezing vormt dit echter om dezelfde reden wel een probleem. De structuur in (13) voorspelt dat meervoudsmarkering afwezig is in de kwantiteit-lezing, terwijl die in het Engels wel aanwezig is:

- (21) a. Two glasses of water fell off and smashed. (container)
Twee glazen water vielen en gingen kapot.
- b. I also added two glasses of water to the soup. (kwantiteit)
Ik heb ook twee glazen water toegevoegd aan de soep.

Grestenberger (2015) argumenteert dat metende naamwoorden in het Engels een andere structurele positie innemen dan in het Duits: “metende naamwoorden in het Engels behoren tot een syntactische categorie die een getalskenmerk dragen en daarom morfologische Agreement tonen met een nummeringshoofd (φ)” (Grestenberger, 2015). De Engelse kwantiteit-lezing van het type *two glasses of water* (‘twee glazen water’) of *two pounds of apples* (‘twee pond appels’) hebben hetzelfde probleem als het Duitse *Tonne*-type naamwoord (Grestenberger, 2015). Ze hebben dezelfde syntactische eigenschappen als een niet-standaard maateenheid, maar de semantiek van een standaard maateenheid. “Het verschil tussen *glass* (container) en *glass* (kwantiteit) is dan alleen dat de laatste relationeel en argument-zoekend is, terwijl de eerste dat niet is. Een kwantiteit-lezing in combinatie met een telwoord heeft daarom geen CARD operator nodig” (Grestenberger, 2015). Het metende naamwoord staat aan het hoofd van de NP en vertoont Agreement met φ , die wordt bepaald door zijn zusje #P (*two*) en meervoud aanneemt (PL). De structuur van een Engelse pseudo-partitief in de kwantiteit-lezing ziet er dan als volgt uit (aangezien het Engels een *Indirect Partitive Construction*-taal is, wordt de prepositie *of* in een FP geplaatst):

(22)

Zoals eerder vermeld resulteert het weglaten van het telwoord in de kwantiteit-lezing in ongrammaticaliteit, aangezien het telwoord een argument is van het metende naamwoord en gespecificeerd moet worden (**I have poured glasses of water into the soup.* (*‘Ik heb (een ongespecificeerde hoeveelheid van) glazen water in de soep gegoten.’)).

3.6 Conclusie

Grestenberger (2015) concludeert aan het einde van haar artikel dat het Engels minder direct bewijs voor twee aparte syntactische structuren biedt dan het Duits. Echter zorgen de

uitzonderingen in het Duits er ook voor dat de analyse minder voor de hand liggend is. Grestenberger (2015) pleit in principe voor een systematisch verband tussen semantiek en syntaxis, oftewel wanneer woorden zich qua semantiek gedragen als het hoofd van een functionele categorie, krijgen ze geen meervoudsmarkering, en wanneer woorden zich qua semantiek gedragen als het hoofd van een normale NP, krijgen ze wel meervoudsmarkering. De uitzondering *Tonne* en daarbij aansluitend Grestenberger (2015)'s vertaling naar het Engels zorgen ervoor dat dit verband ondermijnd wordt. In dit geval kan een woord zich semantisch gedragen als het hoofd van een functionele categorie en alsnog meervoudsmarkering krijgen (omdat het de syntactische eigenschappen heeft van het hoofd van een normale NP). Door deze uitzondering is het weliswaar mogelijk om haar analyse te vertalen naar Duitse *Tonne*-woorden en Engelse pseudo-partitieven in combinatie met standaard maateenheden, maar tegelijkertijd zorgt dit ervoor dat ze het verband waar ze van oorsprong voor pleit, tenietdoet.

Daarnaast komt er onduidelijkheid voort uit de uitzondering *Kübel*. Naamwoorden als *Kübel* krijgen geen meervoudsmarkering, waardoor ze ambigu zijn tussen beide structuren (kunnen dus zowel het hoofd van #P (kwantiteit-lezing) als van een normale NP (container-lezing) zijn). De *Kilo*-groep bestaat ook uit naamwoorden die geen meervoudsmarkering krijgen, maar deze naamwoorden kunnen niet het hoofd van een normale NP zijn, maar altijd van een functionele categorie #P (enkel kwantiteit-lezing). De vraag die hierbij rijst is hoe men kan vaststellen of een metend naamwoord in de *Kübel*- of in de *Kilo*-groep valt. Anders gezegd: wanneer is een metend naamwoord a) een N dat syntactische Agreement met ϕ P vertoont, maar dit niet met een morfologische uitgang laat zien (*Kübel*), of b) geen N, maar een #, omdat het geen syntactische Agreement met ϕ P vertoont (*Kilo*). Grestenberger (2015) stelt dat woorden in de *Kilo*-groep van een andere syntactische categorie zijn (op basis van transparantie voor *adjectival modification*) en dat dit expliciet wordt gemaakt in het gebrek aan getalsmorfologie. Om dit te bewijzen is echter een onafhankelijke test nodig om vast te stellen of dit gebrek aan getalsmorfologie wordt veroorzaakt doordat er geen syntactische Agreement met ϕ P plaatsvindt of wel. Desalniettemin onderzoek ik in het volgende hoofdstuk de mogelijkheden om de analyse van Grestenberger (2015) te vertalen naar andere Germaanse talen.

4. Vertaling naar andere Germaanse talen

In dit hoofdstuk doe ik een poging om de theorie van Grestenberger (2015) te vertalen naar het Nederlands, Noors en Zweeds. Voor het verzamelen van de data heb ik

gebruikgemaakt van mijn eigen moedertaalgevoel, woordenboeken van het Noors en Zweeds, literatuur over pseudo-partitieven in deze talen, en heb ik een moedertaalspreker van deze talen benaderd. Van iedere taal zijn veelgebruikte standaard- en niet-standaard maateenheden verzameld. Hierbij is een overzicht gemaakt van de enkelvoudige vorm, meervoudige vorm, en het gebruik van deze maateenheid in een pseudo-partitief. De mogelijkheden om de theorie van Grestenberger (2015) te vertalen zijn per taal geanalyseerd en worden in de komende paragrafen omschreven.

Om te bepalen welke metende naamwoorden geïnventariseerd moesten worden, is gebruikgemaakt van het onderzoek van Kinn (2001). Kinn (2001) noemt een aantal klassen van metende naamwoorden: *unit nouns* (unit naamwoorden), *group nouns* (groep naamwoorden), *portion nouns* (portie naamwoorden) en *container nouns* (container naamwoorden). De eerste klasse, unit naamwoorden, is de grootste klasse. Unit naamwoorden vallen uiteen in een aantal subklassen: lengte en ruimte, volume, capaciteit en gewicht en duur. Voorbeelden van de subklasse ‘lengte en ruimte’ zijn ‘meter’ en ‘vierkante meter’. Voorbeelden van de subklasse ‘volume, capaciteit en gewicht’ zijn: ‘kubieke meter’, ‘liter’, ‘ton’ (massa van 1000 kg), ‘kilo’ en ‘gram’. Voorbeelden van de subklasse ‘duur’ zijn: ‘minuut’, ‘uur’, ‘maand’ en ‘jaar’. Een voorbeeld van de tweede klasse, groep naamwoorden, is het woord ‘groep’ in ‘een groep toeristen’. De derde klasse, portie naamwoorden, heeft als voorbeelden ‘stuk’ in ‘een stuk taart’ en ‘plak’ of ‘snede’ in ‘een plak cake’ of ‘een snede brood’. In de laatste klasse, container naamwoorden, kun je woorden als ‘fles’, ‘glas’, ‘doos’, ‘kopje’ en ‘ton’ (rond vat) scharen. Zie tabel 2 voor een overzicht van de klassen en voorbeelden.

Tabel 2

Overzicht metende naamwoorden in klassen

	Unit		Groep	Portie	Container	
Subklasse	Lengte & ruimte	Volume, capaciteit & gewicht	Duur	-	-	
Voorbeeld	meter, vierkante meter	kubieke meter, liter, ton (massa van 1000 kg), kilo, gram	minuut, uur, maand, jaar	groep	stuk, plak/snede	fles, glas, doos, kopje, ton (rond vat)

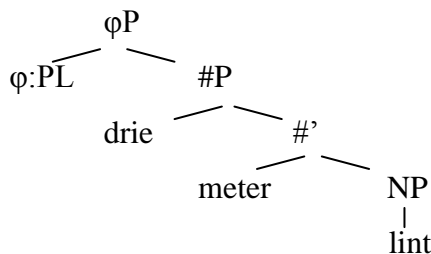
4.1 Vertaling naar het Nederlands

Deze analyse met betrekking tot het Nederlands is gebaseerd op mijn eigen moedertaalgevoel. Nederlandse metende naamwoorden wijken af van het Engels en Duits in de klasse unit naamwoorden. In de klassen groep-, portie- en container naamwoorden komt het Nederlands overeen met het Engels en Duits.

4.1.1 Unit naamwoorden. Unit naamwoorden van de subklasse ‘lengte en ruimte’ zoals ‘meter’ en van de subklasse ‘volume, capaciteit en gewicht’ zoals ‘liter’, ‘ton’, ‘kilo’ en ‘gram’ kunnen enkel in de kwantiteit-lezing gelezen worden in het Nederlands. Zoals besproken in paragraaf 3.3 kan de pseudo-partitief ‘twee kilo appels’ enkel gelezen worden als een hoeveelheid appels die gemeten wordt door kilo’s (kwantiteit-lezing). Het kan niet gaan om twee ‘echte’ kilo’s die toevallig appels bevatten (container-lezing).⁶

Unit naamwoorden van de subklasse ‘lengte en ruimte’ zoals ‘meter’ krijgen in het Nederlands geen meervoudsmarkering in de kwantiteit-lezing. Hierdoor vallen ze in de *Kilo*-groep:

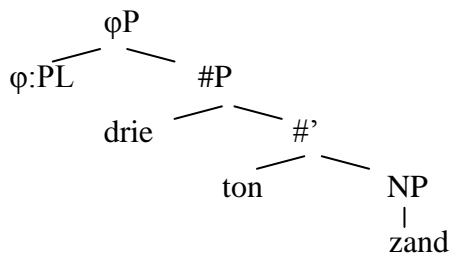
- (23) a. drie meter lint
b.

Voor unit naamwoorden van de subklasse ‘volume, capaciteit en gewicht’ zoals ‘liter’, ‘ton’, ‘kilo’ en ‘gram’ geldt hetzelfde als voor ‘meter’. Deze naamwoorden krijgen dus geen meervoudsmarkering in de kwantiteit-lezing. Hierdoor vallen deze naamwoorden ook in de *Kilo*-groep:

⁶ In het Nederlands bestaat echter wel een andere pseudo-partitieve constructie in combinatie met unit naamwoorden, waardoor toch een soort container-lezing onderscheiden kan worden. Hier ga ik verder op in bij de subklasse ‘volume, capaciteit en gewicht’.

- (24) a. drie ton zand
b.

Echter bestaat er in het Nederlands een pseudo-partitieve constructie, waarbij woorden als ‘meter’ en ‘liter’ wel meervoudsmarkering krijgen. Dit verschijnsel is al kort geïntroduceerd in (2). Het gaat hierbij om het verschil tussen ‘drie liter wijn’ (waarbij bedoeld wordt op een hoeveelheid wijn, namelijk drie liter) en ‘drie liters wijn’ (waarbij bedoeld wordt op drie aparte eenheden die wijn bevatten, bijvoorbeeld literflessen). Grestenberger (2015) stipt deze constructie kort aan in haar appendix, maar doet hier geen voorstel over hoe dit verschijnsel in haar theorie te plaatsen is. Ze stelt enkel dat het Nederlands “in mindere mate” aantoont dat standaard metende naamwoorden het hoofd van functionele categorieën zijn. Alhoewel Grestenberger (2015) geen verklaring biedt voor waarom woorden als ‘liter’ in het Nederlands wel meervoudsmarkering kunnen krijgen en in het Duits niet, is het verschijnsel niet geheel onlogisch in combinatie met haar theorie. In ‘drie liter wijn’ krijgt ‘liter’ geen meervoudsmarkering en komt daarmee overeen met de kwantiteit-lezing. In ‘drie liters wijn’ krijgt ‘liter’ wel meervoudsmarkering en zou daarmee overeen moeten komen met de container-lezing. In het Duits is dit niet mogelijk, omdat het niet kan gaan om drie ‘echte’ liters die toevallig wijn bevatten (container-lezing). Echter is dit eigenlijk precies wat de Nederlandse eenheidslezing doet: de meervoudsmarkering zorgt ervoor dat het metende naamwoord gelezen wordt als een soort container. Zie de volgende voorbeelden:

- (25) a. Ik kocht drie liters wijn.
b. Ik liet drie kilo’s appels vallen.

Door de meervoudsmarkering suggereert het metende naamwoord dat het om drie aparte liters wijn, oftewel flessen, en drie aparte kilo’s appels, oftewel zakken, gaat. Wellicht is de vraag die Grestenberger (2015) zou moeten stellen eerder waarom woorden als ‘liter’ in het Duits niet als container-lezing kunnen voorkomen, terwijl haar theorie dit wel voorstelt. Desalniettemin is dit een argument tegen Grestenberger (2015). Woorden als ‘meter’, ‘liter’

en ‘kilo’ lijken nu namelijk in het Duits, Engels en Nederlands alle drie van een andere syntactische categorie te zijn, waardoor ze verschillen in meervoudsmarkering. Het is zeer onwaarschijnlijk dat deze woorden semantisch gezien per taal van elkaar verschillen. Grestenberger (2015) biedt geen verklaring voor waarom deze woorden per taal toch kunnen verschillen in meervoudsmarkering en dus in syntactische structuur.

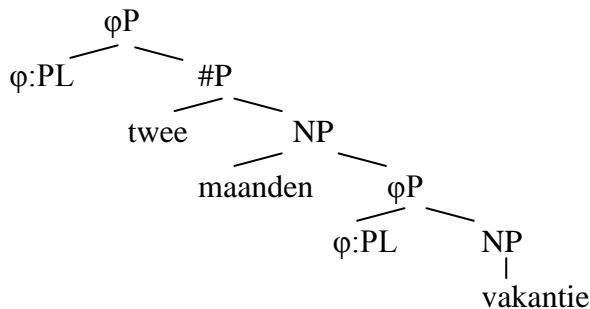
Unit naamwoorden van de subklasse ‘duur’ zijn interessant, omdat de woorden ‘minuut’ en ‘maand’ wel meervoudsmarkering krijgen in pseudo-partitieven, terwijl de woorden ‘uur’ en ‘jaar’ dit niet krijgen.⁷ Grestenberger (2015) plaatst de woorden *Stunde* (‘uur’) en *Minute* (‘minuut’) in de *Tonne*-groep, wat zou betekenen dat naamwoorden van de subklasse ‘duur’ zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing te lezen zijn. Echter vormt deze subklasse in het Nederlands een lastige kwestie. Er is een duidelijke kwantiteit-lezing af te lezen: neem de zin ‘Jan heeft twee maanden vakantie.’ Twee maanden kan ook bestaan uit acht weken of 56 dagen. Stel nu dat Jan in een jaar telkens periodes van twee weken vakantie heeft en dat hij in totaal twee maanden vakantie heeft in een jaar. Het is dan nog steeds mogelijk om te zeggen ‘Jan heeft twee maanden vakantie.’ Dit geldt ook voor de zin ‘Jan heeft twee uur pauze.’, waarbij hij telkens pauzes van 30 minuten kan hebben en in totaal twee uur pauze heeft op een dag. Het onderscheiden van een container-lezing bij deze subklasse is complex in het Nederlands. Voor de woorden ‘uur’ en ‘jaar’ geldt hetzelfde als voor unit naamwoorden van de subklassen ‘lengte en ruimte’ en ‘volume, capaciteit en gewicht’: wanneer we deze naamwoorden in het meervoud zetten, suggereert het metende naamwoord dat het om drie aparte uren en drie aparte jaren gaat (‘drie uren pauze’: de pauzes kunnen alleen in blokken van een heel uur plaatsvinden). Deze ‘uur-units’ en ‘jaar-units’ zouden als een soort container-lezing opgevat kunnen worden. Echter is dit met de woorden ‘minuut’ en ‘maand’ niet mogelijk, omdat deze woorden wel meervoudsmarkering krijgen in pseudo-partitieven.

Grestenberger (2015) gaat in haar artikel niet in op hoe zij de container-lezing van deze naamwoorden onderscheidt. Wanneer we aannemen dat naamwoorden van de subklasse ‘duur’ enkel in de kwantiteit-lezing te lezen zijn, vallen de woorden ‘uur’ en ‘jaar’ (geen meervoudsmarkering) volgens de theorie van Grestenberger (2015) in de *Kilo*-groep (zie 27b), terwijl de woorden ‘minuut’ en ‘maand’ (wel meervoudsmarkering) in geen enkele groep te plaatsen zijn. Wanneer we aannemen dat naamwoorden van de subklasse ‘duur’ zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing te lezen zijn, zouden volgens Grestenberger

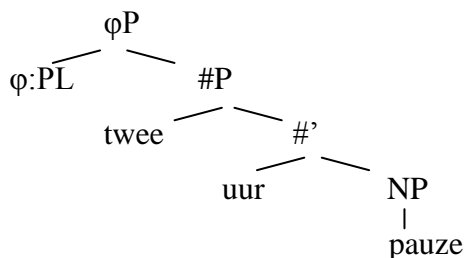
⁷ Er bestaan overigens dialecten in het oosten van Nederland waar de combinatie ‘twee maand vakantie’ geaccepteerd wordt. Echter is de combinatie ‘twee maanden vakantie’ de standaard in het Nederlands.

(2015) de woorden ‘minuut’ en ‘maand’ in de *Tonne*-groep vallen (wel meervoudsmarkering, zie 26b), terwijl de woorden ‘uur’ en ‘jaar’ in de *Kübel*-groep worden geplaatst (geen meervoudsmarkering, zie 27). In beide gevallen is dit een argument tegen Grestenberger (2015), omdat deze woorden semantisch gezien niet van elkaar verschillen. Grestenberger (2015) biedt geen verklaring voor waarom woorden die semantisch identiek zijn binnen een taal toch kunnen verschillen in meervoudsmarkering en dus in syntactische structuur:

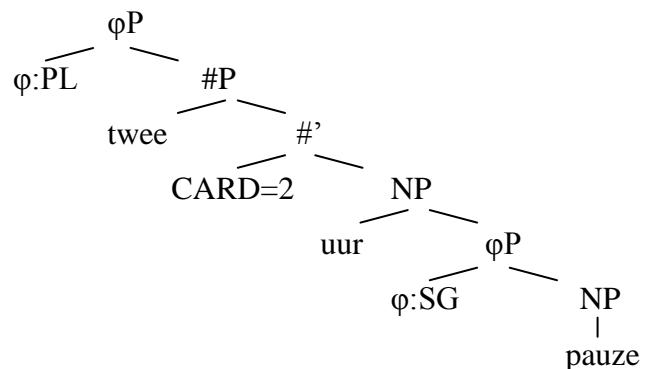
- (26) a. twee maanden vakantie
b.

- (27) a. twee uur pauze
b.

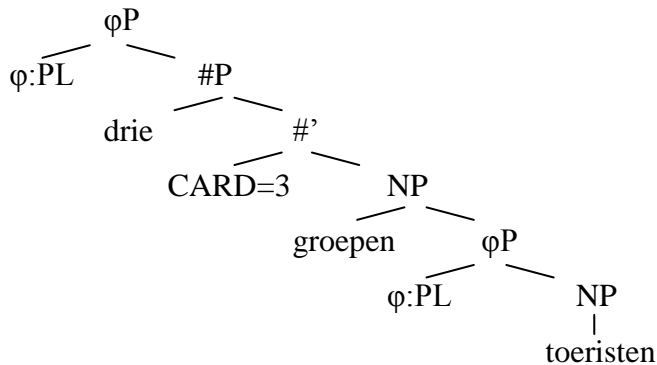
- (27) c. twee uur pauze
d.

4.1.2 Groep naamwoorden. Groep naamwoorden zoals ‘groep’ krijgen in het Nederlands altijd meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies. Groep naamwoorden kunnen enkel in de container-lezing gelezen worden in het Nederlands. Neem de zin ‘Jan heeft drie groepen toeristen rondgeleid.’ Wanneer we aannemen dat een normale groep toeristen uit 15 personen bestaat, betekent dit dat Jan in totaal 45 toeristen heeft rondgeleid. Stel nu dat Jan op een dag 45 toeristen rondleidt, maar dat deze niet samen in één of meer groepen zitten (één voor één). Dan is het niet meer mogelijk om te zeggen ‘Er zijn drie

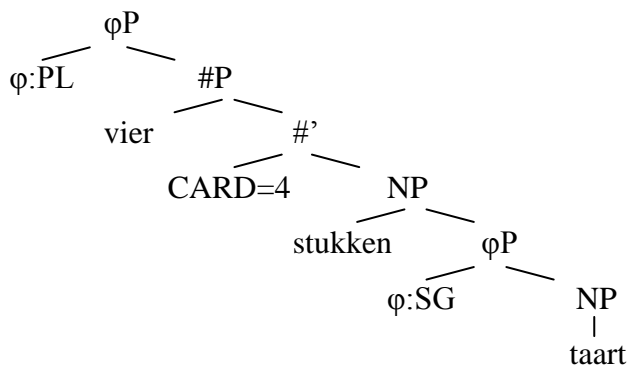
groepen toeristen langsgekomen.’ Groep naamwoorden krijgen hierdoor dezelfde structuur als in (16):

- (28) a. drie groepen toeristen
b.

4.1.3 Portie naamwoorden. Voor portie naamwoorden geldt hetzelfde als voor groep naamwoorden. Portie naamwoorden zoals ‘stuk’ en ‘snede’ krijgen altijd meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies en zijn enkel in de container-lezing te lezen in het Nederlands. Neem de zin ‘Jan heeft vier stukken taart gegeten.’ We nemen aan dat vier stukken taart de helft van een hele taart bevat. Stel nu dat Jan de helft van een taart heeft gegeten, maar dat deze helft in drie stukken was gesneden in plaats van vier. Het is dan niet meer mogelijk om te zeggen ‘Jan heeft vier stukken taart gegeten.’ Portie naamwoorden krijgen hierdoor dezelfde structuur als in (16):

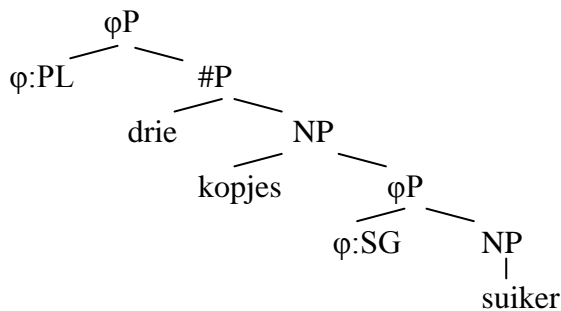
- (29) a. vier stukken taart
b.

4.1.4 Container naamwoorden. Container naamwoorden zoals ‘kopje’ krijgen in het Nederlands altijd een meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies. Zoals eerder

vermeld kunnen container naamwoorden zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing gelezen worden in het Nederlands. Neem de zin ‘Jan heeft drie kopjes suiker toegevoegd aan het mengsel.’ Drie kopjes suiker is ongeveer gelijk aan 300 gram. Wanneer Jan ervoor kiest om deze hoeveelheid aan suiker op een andere manier toe te voegen aan het mengsel (bijvoorbeeld met een lepel), is het nog steeds mogelijk om te zeggen ‘Jan heeft drie kopjes suiker toegevoegd.’ In de zin ‘Jan heeft drie kopjes suiker laten vallen.’ is de container-lezing te onderscheiden, omdat het gaat om drie ‘echte’ kopjes die in dit geval suiker bevatten. Container naamwoorden vallen hierdoor in de *Tonne*-groep:

- (30) a. drie kopjes suiker
b.

In bovenstaande alinea's zijn twee argumenten tegen Grestenberger (2015) genoemd. Een laatste argument heeft te maken met het telwoord. Zie de volgende voorbeelden:

- (31) a. vier liter wijn
b. meerdere liters wijn
c. vier kilo appels
d. meerdere kilo's appels

Uit de meervoudsmarkering in 28b en 28d zou, volgens de analyse van Grestenberger (2015), afgeleid moeten worden dat het telwoord invloed heeft op of het metende naamwoord een functioneel hoofd is of een NP. Grestenberger (2015) stelt dat metende naamwoorden tot bepaalde syntactische categorieën behoren. Telwoorden zouden dus geen invloed moeten hebben op de meervoudsmarkering van een bepaalde categorie metend naamwoord.⁸

⁸ Zoals eerder vermeld bestaan in het Nederlands ook IPC-constructies van pseudo-partitieven ('een kist met appels'). Wegens gebruik aan ruimte behandel ik die in dit onderzoek niet. Dit geldt ook voor het Noors en Zweeds.

4.2 Vertaling naar het Noors

Deze analyse met betrekking tot het Noors is gebaseerd op data uit Kinn (2001) en de intuïties van een moedertaalspreker (van het Bokmål).⁹ Zoals besproken in paragraaf 2.3 hebben de meeste standaard maateenheden in het Noors een abnormale morfologie, waarbij de indefiniëte meervoudige vorm identiek is aan de indefiniëte enkelvoudige vorm. Kinn (2001) neemt aan dat metende naamwoorden in het Noors weliswaar het semantische kenmerk [PL] dragen in combinatie met getallen hoger dan één, maar dat de morfologische realisering hiervan in de vorm van meervoudsmarkering niet altijd zichtbaar is. Niet-standaard maateenheden krijgen in het Noors meervoudsmarkering. De naamwoorden *glas* en *stykke* ('stuk') vormen hier een uitzondering op.

Noorse metende naamwoorden wijken af van het Nederlands, Engels en Duits in de klassen unit naamwoorden en portie naamwoorden. In de klasse container naamwoorden komt het Noors overeen met het Duits, maar wijkt af van het Nederlands en het Engels. In de klasse groep naamwoorden komt het Noors overeen met het Nederlands, Engels en Duits.

4.2.1 Unit naamwoorden De meeste unit naamwoorden van de subklasse 'lengte en ruimte' zoals *meter* en de subklasse 'volume, capaciteit en gewicht' zoals *kilo* en *liter* krijgen in het Noors geen zichtbare meervoudsmarkering in de indefiniëte vorm. In de definiëte vorm is wel een meervoudsmarkering zichtbaar (*dei tre litrane vin* ('de drie liter wijn')). Wanneer we aannemen dat deze naamwoorden in het Noors enkel in de kwantiteit-lezing te lezen zijn (zie 4.1.1 voor toelichting), zouden deze naamwoorden in een indefiniëte constructie in de *Kilo*-groep vallen (zie 18 voor bijbehorende structuur), terwijl ze in een definiëte constructie in geen enkele groep te plaatsen zijn. De onmogelijkheid van het plaatsen van dit verschijnsel in haar theorie is een argument tegen Grestenberger (2015).

Uit paragraaf 3.6 is gebleken dat het onduidelijk is hoe men kan vaststellen of een metend naamwoord in de *Kilo*- of in de *Kübel*-groep valt. Daarom gaan we ook de andere optie na: wanneer we aannemen dat deze naamwoorden in het Noors zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing te lezen zijn, kan de definiëte constructie nog in de *Tonne*-groep geplaatst worden (zie 20 voor bijbehorende structuur). De indefiniëte constructie valt dan in de *Kübel*-groep (zie 27 voor bijbehorende structuren). Echter is dit geen goede optie, omdat er geen bewijs is dat het Noorse *liter* net als het Duitse *Kübel* onafhankelijk van de constructie

⁹ De moedertaalintuïties van het Noors en Zweeds met betrekking tot de mogelijkheid om bepaalde metende naamwoorden wel of niet in de kwantiteit- en/of container-lezing te lezen, zijn niet onderzocht. Het lijkt aannemelijk dat dit vergelijkbaar is met het Nederlands, Engels en Duits. In paragraaf 4.2 en 4.3 bespreek ik daarom de metende naamwoorden onder de aanname dat de mogelijkheden tot kwantiteit- en/of container-lezing overeenkomen met die van het Nederlands zoals uiteengezet in paragraaf 4.1. Wanneer het dan onmogelijk blijkt om een metend naamwoord in een van de groepen te plaatsen, bespreek ik ook nog de andere opties.

geen meervoudsmarkering toont. Het Duitse *Kübel* kunnen we in de woordgroep *zwei große Kübel* ('twee grote emmers') plaatsen, maar voor *liter* bestaat er geen dusdanige constructie. Daarnaast is het in het Duits gebruikelijk dat mannelijke en onzijdige woorden eindigend op *-(e)l* geen meervoudsmarkering krijgen, terwijl dit voor het Noorse *liter* (dat sprekend op *finger* lijkt, dat wel meervoudsmarkering krijgt) niet het geval is.

Unit naamwoorden van de subklasse 'duur' zoals *minutte* ('minuut'), *månad* ('maand') en *år* ('jaar') krijgen in het Noors meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies (*tjue minutter musikk* ('20 minuten muziek')). Wanneer we aannemen dat deze naamwoorden enkel in de kwantiteit-lezing te lezen zijn (zie 4.1.1 voor toelichting), zijn ze in geen enkele groep te plaatsen. Wanneer we aannemen dat deze naamwoorden zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing te lezen zijn, vallen ze in de *Tonne*-groep (zie 20 voor bijbehorende structuur).

4.2.2 Portie naamwoorden. Portie naamwoorden zijn interessant in het Noors, omdat het woord *skive* ('snede') wel meervoudsmarkering krijgt in pseudo-partitieven (*tre skiver brød* ('drie sneden brood')), terwijl het woord *stykke* ('stuk') dat niet krijgt (*tre stykke kake* ('drie stukken cake')). Portie naamwoorden kunnen enkel in de container-lezing gelezen worden (zie 4.1.3 voor toelichting). Daarom zou het woord *skive* dezelfde structuur als (16) krijgen, terwijl het woord *stykke* in geen enkele groep te plaatsen is. De onmogelijkheid van het plaatsen van dit naamwoord in haar theorie is een argument tegen Grestenberger (2015). Wanneer we aannemen dat deze naamwoorden in het Noors zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing te lezen zijn, kan het woord *stykke* nog in de *Kübel*-groep geplaatst worden (zie 27 voor bijbehorende structuren). Echter stelt Grestenberger (2015) dat metende naamwoorden tot bepaalde syntactische categorieën behoren. Het is onwaarschijnlijk dat deze woorden semantisch gezien van elkaar verschillen. Grestenberger (2015) biedt geen verklaring voor waarom woorden die semantisch identiek zijn toch kunnen verschillen in meervoudsmarkering en dus in syntactische structuur.

4.2.3 Container naamwoorden. Ook voor container naamwoorden verschilt de meervoudsmarkering per naamwoord. Het woord *flaske* ('fles') krijgt bijvoorbeeld wel meervoudsmarkering (*tre flasker vin* ('drie flessen wijn')), terwijl het woord *glas* ('glas') dat niet krijgt (*seks glas pilsnerøl* ('zes glazen bier')). Container naamwoorden kunnen zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing gelezen worden (zie 4.1.4 voor toelichting). Hierdoor valt het woord *flaske* in de *Tonne*-groep (zie 20 voor bijbehorende structuur), terwijl het woord *glas* in de *Kübel*-groep wordt geplaatst (de meervoudige vorm van *glas* is identiek aan de enkelvoudige vorm) (zie 27 voor bijbehorende structuren). Aangezien Grestenberger

(2015) in haar artikel aangeeft dat er uitzonderingen zijn binnen de container naamwoorden (zoals *Kübel*), is het wel mogelijk het verschil tussen *flaske* en *glas* in het Noors met behulp van haar theorie te verklaren.

4.2.4 Groep naamwoorden. Groep naamwoorden zoals *gruppe* ('groep') kunnen enkel in de container-lezing gelezen worden (zie 4.1.2 voor toelichting). Deze naamwoorden krijgen in het Noors meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies (*to grupper tourists* ('twee groepen toeristen')). Hierdoor krijgen ze dezelfde structuur als in (16).

4.3 Vertaling naar het Zweeds

Deze analyse met betrekking tot het Zweeds is gebaseerd op data uit Delsing (1993) en de intuïties van een moedertaalspreker. Zoals besproken in paragraaf 2.4 is in het Zweeds de meervoudsmarkering van standaard maateenheden in pseudo-partitieve constructies niet zichtbaar, tenzij de constructie in de definiete vorm staat (net als in het Noors). Niet standaard-maateenheden krijgen in het Zweeds meervoudsmarkering in pseudo-partitieven. Het naamwoord *glas* vormt hier een uitzondering op.

In de klasse unit naamwoorden wijken Zweedse metende naamwoorden af van de andere talen, behalve het Noors. Het Zweeds komt in de klasse groep naamwoorden overeen met het Nederlands, Engels, Duits en Noors. In de klasse portie naamwoorden komt het Zweeds overeen met het Nederlands, Engels en Duits, maar wijkt af van het Noors. In de klasse container naamwoorden komt het Zweeds overeen met het Duits en Noors, maar wijkt af van het Nederlands en Engels. In tabel 3 is een overzicht te vinden van de overeenkomsten en verschillen in meervoudsmarkering van metende naamwoorden tussen de Germaanse talen.

4.3.1 Unit naamwoorden. De meeste unit naamwoorden van de subklasse 'lengte en ruimte' zoals *meter* en de subklasse 'volume, capaciteit en gewicht' zoals *kilo* en *liter* krijgen in het Zweeds, net als in het Noors, geen zichtbare meervoudsmarkering in de indefiniete vorm. In de definiete vorm is wel een meervoudsmarkering zichtbaar (*de sista kilona smör* ('de laatste kilo's boter'))¹⁰. Wanneer we aannemen dat deze naamwoorden in het Zweeds enkel in de kwantiteit-lezing te lezen zijn (zie 4.1.1 voor toelichting), zouden deze naamwoorden in een indefiniete constructie in de *Kilo*-groep vallen (zie 18 voor bijbehorende structuur), terwijl ze in een definiete constructie in geen enkele groep te plaatsen zijn. Net als in het Noors is de onmogelijkheid van het plaatsen van dit verschijnsel in haar theorie een

¹⁰ Let op dat enkel de *-n-* in *kilona* hier duidt op meervoudsmarkering. De *-a* is een definiet lidwoord in de vorm van een suffix. In het Zweeds kan zowel het preminale definiete lidwoord als het definiete lidwoord als suffix tegelijk voorkomen in een constructie (Delsing, 1993).

argument tegen Grestenberger (2015). Wanneer we aannemen dat deze naamwoorden in het Zweeds zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing te lezen zijn, kan de definiëte constructie nog in de *Tonne*-groep geplaatst worden (zie 20 voor bijbehorende structuur). De indefiniëte constructie valt dan in de *Kübel*-groep (zie 27 voor bijbehorende structuren). In subparagraaf 4.2.1 is voor het Noors omschreven waarom dit geen goede optie is. Dit geldt om dezelfde redenen voor het Zweeds.

Unit naamwoorden van de subklasse ‘duur’ zoals *minut* (‘minuut’), *månad* (‘maand’) en *år* (‘jaar’) krijgen in het Zweeds meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies (*tre månader ledigt från jobbet* (‘drie maanden vakantie’)). Wanneer we aannemen dat deze naamwoorden enkel in de kwantiteit-lezing te lezen zijn (zie 4.1.1 voor toelichting), zijn ze in geen enkele groep te plaatsen. Wanneer we aannemen dat deze naamwoorden zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing te lezen zijn, vallen ze in de *Tonne*-groep (zie 20 voor bijbehorende structuur).

Container naamwoorden. Container naamwoorden zoals *flaska* (‘fles’), *kopp* (‘kopje’), *tunna* (‘ton’) en *låda* (‘doos’) krijgen in het Zweeds meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies (*fem flaskor vin* (‘vijf flessen wijn’)). Het woord *glas* krijgt echter geen meervoudsmarkering. Container naamwoorden kunnen zowel in de kwantiteit- als in de container-lezing gelezen worden (zie 4.1.4 voor toelichting). Hierdoor valt bijvoorbeeld het woord *flaska* in de *Tonne*-groep (zie 20 voor bijbehorende structuur), terwijl het woord *glas* in de *Kübel*-groep wordt geplaatst (de meervoudige vorm van *glas* is identiek aan de enkelvoudige vorm) (zie 27 voor bijbehorende structuren). Aangezien Grestenberger (2015) in haar artikel aangeeft dat er uitzonderingen zijn binnen de container naamwoorden (zoals *Kübel*), is het wel mogelijk het verschil tussen *flaska* en *glas* in het Zweeds met behulp van haar theorie te verklaren.

Groep naamwoorden. Groep naamwoorden zoals *grupp* (‘groep’) krijgen in het Zweeds meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies (*två grupper ungdomar* (‘twee groepen jongeren’)). Groep naamwoorden kunnen enkel in de container-lezing gelezen worden (zie 4.1.2 voor toelichting). Hierdoor krijgen ze dezelfde structuur als in (16).

Portie naamwoorden. Ook portie naamwoorden zoals *bit* (‘stukje’) en *skiva* (‘snede’) krijgen in het Zweeds meervoudsmarkering in pseudo-partitieve constructies (*tre bitar paj* (‘drie stukken cake’)). Portie naamwoorden kunnen enkel in de container-lezing gelezen worden, waardoor ze dezelfde structuur krijgen als in (16).

Tabel 3

Aan-/afwezigheid meervoudsmarkering op metende naamwoorden in Germaanse talen.

	Unit			Groep	Portie	Container
Subklasse	Lengte & ruimte	Volume, capaciteit & gewicht	Duur	-	-	-
Voorbeeld	meter, vierkante meter	kubieke meter, liter, ton (massa van 1000 kg), kilo, gram	minuut, uur, maand, jaar	groep	stuk, plak/snede	fles, glas, doos, kopje, ton (rond vat)
Aanwezigheid meervoudsmarkering per taal (-/+)						
+ - = zowel woorden met als woorden zonder meervoudsmarkering binnen een klasse						
Duits	-	-	+	+	+	+
Engels	+	+	+	+	+	+
Nederlands	- (+ = unit)	- (+ = unit)	- (+ = unit) +	+	+	+
Noors	-/+ (indef./def.)	-/+ (indef./def.)	+	+	+	+
Zweeds	-/+ (indef./def.)	-/+ (indef./def.)	+	+	+	+

5. Conclusie

In dit onderzoek is onderzocht in hoeverre de theorie van Grestenberger (2015) met betrekking tot het Duits en Engels te vertalen is naar het Nederlands, Noors en Zweeds. Bij Grestenberger (2015)'s analyse van het Standaard-Duits en het Engels kunnen twee kanttekeningen worden gemaakt. Ten eerste wordt het systematische verband tussen semantiek en syntaxis waar ze van oorsprong voor pleit, ondermijnd door de uitzondering *Tonne* en daarbij aansluitend haar vertaling naar het Engels. Ten tweede komt er onduidelijkheid voort uit de uitzondering *Kübel*, die vraagt om een onafhankelijke test om vast te stellen of een gebrek aan getalsmorfologie wordt veroorzaakt doordat er geen syntactische Agreement (*Kilo*-groep) plaatsvindt, of wel (*Kübel*-groep). Daarnaast zijn er uit

de vertaling van de theorie van Grestenberger (2015) naar het Nederlands, Noors en Zweeds een aantal andere tegenargumenten voortgekomen: ten eerste biedt ze geen verklaring voor waarom woorden kunnen verschillen in meervoudsmarkering en dus in syntactische structuur, terwijl het zeer onwaarschijnlijk is dat deze woorden (zowel per taal als binnen een taal) semantisch gezien van elkaar verschillen. Ten tweede stelt ze dat metende naamwoorden tot bepaalde syntactische categorieën behoren, waardoor telwoorden geen invloed zouden moeten kunnen hebben op de meervoudsmarkering van een bepaalde categorie metend naamwoord. Ten derde biedt ze geen categorie aan voor woorden die enkel in de kwantiteit-lezing te lezen zijn, maar wel meervoudsmarkering krijgen, en woorden die enkel in de container-lezing te lezen zijn, maar geen meervoudsmarkering krijgen. Hierdoor zijn bepaalde metende naamwoorden niet in een syntactische categorie te plaatsen.

Er kan geconcludeerd worden dat Grestenberger (2015)'s voorstel voor een analyse van de syntactische structuur van pseudo-partitieven op basis van de lezing niet heel voor de hand liggend is. Dit komt doordat aan het einde van haar artikel feitelijk geen verband meer is tussen structuur en interpretatie door de uitzondering *Tonne*. In hoofdstuk 4 is te lezen dat voor de vertaling van haar analyse naar andere Germaanse talen juist deze uitzondering telkens ingezet moet worden om haar voorstel passend te maken. De conclusie die hieruit getrokken kan worden is dat het koppelen van semantiek aan de aan-/afwezigheid van meervoudsmarkering op metende naamwoorden, geen goed vertrekpunt is voor het vinden van een universele syntactische structuur van pseudo-partitieven. Het is inderdaad mogelijk om hier structuren (met uitzonderingen) aan te koppelen, maar vervolgens is het niet mogelijk om een logische (semantische) verklaring te vinden voor waarom bepaalde woorden in de ene structuur vallen en andere woorden in de andere.

Een voorstel voor een beter vertrekpunt is de morfologische realisering van meervoudsmarkering op metende naamwoorden. Wellicht is het mogelijk om een universele laag te vinden van de morfologische realisering van meervoudsmarkering op metende naamwoorden tussen Germaanse talen, die niet (meer) zichtbaar is. De aanleiding hiervoor is dat in het Noors en Zweeds de meervoudsmarkering op standaard maateenheden in de definiëte vorm wel zichtbaar is. Op basis hiervan constateert Kinn (2001) dat het in de indefiniëte vorm ook om een meervoudsvorm gaat, waarbij de meervoudsmarkering niet morfologisch gerealiseerd wordt. Bijvoorbeeld: zoals te zien in tabel 3 heeft het Engels bij iedere klasse een + staan voor meervoudsmarkering. Wanneer bewezen kan worden dat bij andere Germaanse talen eigenlijk ook een + staat (maar niet morfologisch gerealiseerd), zou een universele syntactische structuur voor pseudo-partitieven voorgesteld kunnen worden. Dit

zou de structuur van de container-lezing van het Duitse *Kübel* kunnen zijn (27d), waarbij het metende naamwoord het hoofd van een normale NP is en morfologische realisering wel of niet met een morfologische uitgang laat zien. Hierbij is de theorie van Sauerland (2003) van belang, waardoor onderscheid gemaakt kan worden tussen de semantische licensering van getal en de syntactische waardering van een getalskenmerk (door middel van morfologische realisering van meervoudsmarkering). Om dit te kunnen nagaan, is vervolgonderzoek nodig.

Literatuurlijst

- Corver, N. (1998). Predicate movement in pseudopartitive constructions. In A. Alexiadou & C. Wilder (Eds.), *Possessors, predicates and movement in the determiner phrase* (pp. 215–257). Amsterdam: John Benjamins.
- Delsing, L. O. (1993). *The internal structure of noun phrases in the Scandinavian languages: a comparative study*. Department of Scandinavian Languages, University of Lund.
- Grestenberger, L. (2015). Number marking in German measure phrases and the structure of pseudo-partitives. *The Journal of Comparative Germanic Linguistics*, 18(2), 93-138.
- Hankamer, J., & Mikkelsen, L. (2008). Definiteness marking and the structure of Danish pseudopartitives. *Journal of Linguistics*, 44(02), 317-346.
- Kinn, T. (2001). *Pseudopartitives in Norwegian*. Doctor artium dissertation. The University of Bergen.
- Klooster, W. G., & Verkuyl, H. J. (1972). Measuring duration in Dutch. *Foundations of Language*, 62-96.
- Ruys, E. G. (z.d.). Two Dutch many's and the structure of pseudo-partitives.
- Sauerland, U. (2003). A new semantics for number. In R. Young & Y. Zhou (Eds.), *Proceedings of Semantics and Linguistic Theory (SALT) 13* (pp. 258–275). Ithaca: CLC Publications.